

ליקוטי מוהר"ן בפרשה

פרשת 'תצוה' ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה ד' אות ט' (ח"א)

מדוע הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה/שמו של משה לא זכר בפרשת תצוה/ ההילולא של משה רבינו באדר א' או ב' מה הטעם שהמן שמח שנפל לו הפור בחודש אדר/ מה היתה הטעות של המן שלא ידע את יום לידת משה/ז' באדר הוא יום תענית, ומה מקור גם לעשות הילולא מה היתה העצה העמוקה של משה בבקשת "מחני נא מספרך"/איפה מצאנו מה שאמרו חז"ל שמושה מסר נפשו על ישראל/מהו רצון ומהו רצון שברצונות/משה רבינו הסתלק ברצון שברצונות/כיצד התקיים במשה רבינו מיעוט כבוד עצמו ביום פטירתו/ גדול מרבן שמו, גדול משמו 'אין שם'/המתקה בזה שלא זכר שמו של משה בפרשתנו/ העבודה למעשה בעבודת הביטול לה'/המעשה באחד שהרבה תפילה שתדמן לו פלונית/ ע"י ביטול זוכים לחכמה - "כתית למאור"/סיפור על ר' שלומקה מזעוויל/המתפלל ואחר כך קיבל מכה סימן שהתקבלה תפילתו/ע"י התבודדות מציל את עצמו מנסיונות

מדוע הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה

א. וְאִתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד" (שמות כ, ב) מובא בגמרא ברכות (דף נז.) "הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה, שנאמר: 'שמן זית זך כִּתִּית לְמָאוֹר', ע"כ. ומבואר ששמן זית זך כתיבת רומז למאור תורה. וצריך להבין את הקשר בין ענין הדלקת שמן זית לענין של לבין הענין שאדם זוכה למאור תורה.

ובהערות לתורה תמימה כתב: שבגמרא בהוריות (דף יג.) מובא: "אמר רבי יוחנן: כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך - שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה", כלומר אפילו אם אדם שכח את הלימוד של כל השבעים שנה, השמן זית מחזיר את הלימוד שלמד. והנה עיקר מה שאדם זוכה לחכמה, הכוונה שיזכה לזיכרון בתורה. ולכן כתוב: "הרואה שמן זית בחלום יזכה למאור תורה". נמצא, שבפסוק הזה יש סגולה לומר אותו: וְאִתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד" והאמירה של הפסוק הזה בעצמו, היא גם כן סגולה לזיכרון בתורה ולזכות למאור תורה.

עוד יש לבאר כי בפסוק הבא כתוב: "בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרֻכָּת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹף אֹתוֹ", 'עדות' - זו התורה הקדושה שהם לוחות הברית שנמצאים בארון. וכיון שמקום המנורה הוא 'מחוץ לַפְּרֻכָּת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת', ולמה הפסוק מזכיר ענין 'עדות'? לומר לך שכל הענין של המנורה זה הענין של התורה.

מובא בגמרא בבא בתרא (דף כה.) "הרוצה להחכים ידרים הרוצה להעשיר יצפין, וסימנך מנורה בדרום", המנורה יש לה את הסגולה להחכים בתורה, ולכן הרואה את השמן שלה בחלום - זוכה למאור תורה. ולכן יש סגולה לזיכרון בתורה לומר כל יום לפני הלימוד את הפסוק הזה: וְאִתָּה תִּצְוֶה ... וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר וְגו'".

שמו של משה רבינו לא זכר בפרשת תצוה

ב. הפסוק הראשון בפרשה לא פותח ב"וידבר ה' אל משה לאמר", אלא התורה פותחת ישר במילה הראשונה: וְאִתָּה תִּצְוֶה". וכידוע שפרשתנו היא הפרשה שלא נזכר בה שמו של משה רבינו. כי משה רבינו אמר להקב"ה אחרי חטא העגל (שמות לב, לב): וְעֵתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסַּפְרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ מְכִיּוּן שְׁמִי אֲמַר עַל עֲצַמּוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אִזּוֹ זֶה הַתְּקִיּוּם, כי כמו שאומרת הגמרא (מכות יא.) "קללת חכם אפילו על תנאי

מתקיימת", ע"ש. ולכן היות שמושה רבינו אמר "מְחַנֵּי נָא מִסַּפְרְךָ" - זה התקיים בפרשה שלנו פרשת תצוה, שבדרך כלל תמיד היא סמוכה תאריך לז' באדר.

ההילולא של משה רבינו באדר א' או ב'

ג. השנה שנת תשפ"ב היא שנה מעוברת ואנו כעת בז' באדר א', ויש מחלוקת גדולה בפוסקים האם ההילולא של משה רבינו היא באדר א' או באדר ב'. ונזכיר קצת את הענין ההלכתי שבנושא הזה. מצד אחד הדעת נותנת שיהיה באדר ב', שהרי את חג הפורים אנחנו עושים באדר ב', סימן שזה האדם העיקרי. וכמו כן נפסק בשולחן ערוך (סימן תקס"ח ס"ז): "בְּשָׂאֲרֵעַ יוֹם שְׁמֵת אָבִיו אוֹ אִמּוֹ (יארצייט) בְּאֲדָר, וְהַשָּׁנָה מְעַבְרָת, יִתְעַנֶּה בְּאֲדָר ב". אולם הרמ"א חולק: "הַמְנַהֵג לְהַתְעַנּוֹת בְּרֵאשׁוֹן (מהרי"ל), אִם לֹא שְׁמֵת בְּשַׁנַּת הָעֵבוֹר בְּאֲדָר שְׁנֵי דָאֵז נוֹהֲגִים לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁנֵּי, מִיְהוּ יֵשׁ מְחַמְרִין לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁנֵּיהֶם. וּא"כ לִסְפָּרִים הָעִיקָר כִּפְסַק הַשּׁוֹלְחַן עָרוֹךְ בְּאֲדָר ב'. וְלֹא שְׁכַנְזִים הָעִיקָר כִּפְסַק הַרְמ"א.

ויש להוסיף בסברא שההילולא למשה רבינו היא באדר א'. כי לכאורה כשמוסיפים חודש עיבור אז היה ברור שחודש העיבור הוא דוקא חודש אדר ב', כי דוקא אחרי 12 חודשים, מוסיפים עוד חודש, ולא מוסיפים איזה חודש באמצע שנה, אלא מכיון שהחודש שהוא ראש השנה לחודשים - זה ניסן, וכמו שכתוב (שמות יב, ב) "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ חֳדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה", וגם במשנה (ר"ה ב.) 'באחד בניסן ראש השנה לשנים ולרגלים', שהוא ראש חודש לכל החודשים ולרגלים, וממילא יש היגיון לומר שהחודש הנוסף הוא חודש אדר ב', והאדר העיקרי הוא אדר א'. וראה עוד בליקוטי הלכות (הל' תענית ה"ד אות י"ח). והטעם לפ"ז שעושים פורים באדר ב'? אומרת הגמ' מגילה (סוף דף ו:) שעושים זאת כדי לסמוך גאולה לגאולה. כלומר שיש איזה סיבה פרטית מיוחדת לענין של חג פורים.

עכ"פ למעשה מנהג אשכנז שעיקר ההילולא של משה רבינו והתענית שעושים זה בז' באדר א', ולמנהג הספרדים עושים את זה באדר ב' כפסק השולחן ערוך. וכן פסק מרן הרב עובדיה (חזון עובדיה פורים עמ' ל"ב), אבל כתב שכדאי לעשות לימוד גם בז' אדר א'. וא"כ נעשה גם באדר א' וגם באדר ב', (כמו הרמ"א בשם היש מחמירין), כדי לצאת ידי חובת כולם.

מה הטעם שהמן שמח שנפל לו הפור בחודש אדר

ד. יש שיטה שאומרת שמושה רבינו נולד בז' באדר א' בשנה מעוברת, ונפטר גם בשנה מעוברת אבל בז' באדר ב'. לפי זה יש איזו נקודה להבין בענין של המן. מובא בגמרא במגילה (דף יג.) שהמן שמח שנפל לו הפור ביום ז' בחודש אדר, כמ"ש (אסתר ט, כב): "וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב". ויש מפרשים שנפילת הפור היתה דוקא בחודש של עיבור - אדר ב'. ואז המן אמר: בחודש הזה שהוא חודש בלי זמן, ובלי מזל - כי הוא חודש שלוש עשרה, אני כן יוכל לפעול כנגד עם ישראל. ולפי זה מה שאמרנו שיש אומרים שמושה רבינו נולד בז' באדר א' ונפטר בז' באדר ב', ואם כן המן חשב שאע"פ שיום הלידה של משה זה בז' אדר א', והוא עושה את הגזירה באדר ב'.

מה היתה הטעות של המן שלא ידע את יום לידת משה

בז' שבט (זה חידוש של רבי יהושע שלא נזכר רק במדרש הזה), ויש שיטת רבי אלעזר המודעי שהוא נפטר בז' באדר א', ויש שיטת רבי אליעזר שזה היה בז' באדר רגיל, ולא היתה אז שנה מעוברת. ובגמ' קידושין (דף לה.) מובח שמשנה רבינו נפטר באדר הסמוך לניסן. ושם הוא מונה 33 יום מפטירת משה בז' באדר, עד י' בניסן שעברו את הירדן, ואם כן זו הוכחה שזה היה באדר הסמוך לניסן, ויש אומרים שזו היתה שנה מעוברת. וזה כמו מה שהבאנו שמשנה נולד בז' באדר א', ונפטר בז' באדר ב'. (אנחנו אוהבים את כל הפירושים, וכולם דברי אלקים חיים, ואנו רוצים לעשות פשרה בין כולם).

מה היתה העצה העמוקה של משה בבקשת "מחני נא מספרך"

ח. משה רבינו אמר (שמות לב, לב): "מִחְנִי נָא מִסְפָּרְךָ", ולכן שמו לא נזכר בפרשתנו. (יש רמז יפה, 'מספרך' = מספר כ', פ'ר' תצוה היא פרשה כ' מבראשית). רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן (תורה ד' אות ז') מסביר דבר עמוק מאוד, כי לכאורה קשה, מה זה שמשנה רבינו כביכול מציב אולטימטום להקב"ה: שאם אתה לא שומע לי לכפר לישראל על חטא העגל, אז תמחק אותי מהתורה? אבל מסביר כאן רבינו פשט נפלא, כתוב (משלי טו, יד): "אִישׁ חָכָם יִכְפֹּרְנָה" – סופי תיבות 'משה'. וזה רמז שמשנה יש לו כוח לכפר עוונות ע"י וידוי דברים. מסביר רבינו, שיש כוח לצדיק לכפר את העוונות של האדם. (תמיד אנחנו מסבירים את זה יותר לפני ראש השנה).

ולכאורה קשה, הרי וידוי עושים לפני הקב"ה, ולמה אם כן הוידוי זה לפני הצדיק? והתשובה: כתוב (מכילתא, יח): "מי אל כְּמוֹד נְשֵׂא עֹזן וְעֵבֶר עַל פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית", ודרשו חז"ל (ר"ה יז): – למי הקב"ה נושא פשע? למי שמשים עצמו כשיריים. וזה מה שמשנה טען לקב"ה: אם אני לא מצליח בתפילתי שתכפר לישראל על עוון העגל, זה אומר שאני לא מספיק עניו. כי באמת זכיתי רק למ"ט שערי בינה ולא יותר, כי השער החמשים הוא הביטול הגמור של הענוה. ואם אני לא מספיק עניו, אז יש לי שיטה איך להיות יותר עניו. הרי למה אני לא מספיק עניו, כי כתוב בתורה הרבה: "וידבר ה' אל משה וכו'", ובני ישראל קוראים את זה כל הזמן בתורה. וזה כנראה גורם לי ח"ו לאיזה ישות ומעט גאווה, ואולי לכן לא מתקיים בי וְעֵבֶר עַל פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית" (בחינת שיריים וענוה), אבל אם תמחק אותי מהתורה, ולא יהיה כתוב את השם שלי, אז אני אהיה עניו בתכלית הענוה, ואז אזכה להיות בבחינת: "נְשֵׂא עֹזן וְעֵבֶר עַל פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית", ובוודאי שתמחל לישראל על עוון חטא העגל.

זו רבותי ההסתכלות וההבנה העמוק של רבינו הקדוש, ובאמת נשים לב שרבינו אומר פשטים מתוקים בהסבר פסוקי התורה, ובהסבר פשט בגמרא, ובהסבר סוגיות ובמחלוקות ראשונים, ראינו כמה פעמים בשיעורים איך לפי הביאור של רבינו הדברים מתיישבים כל כך יפה, כמו כאן שמקושיא מאוד פשוטה איך משה עושה אולטימטום לקב"ה, רבינו מוציא פשט נפלא שמשנה יודע את הסוד של "אִישׁ חָכָם יִכְפֹּרְנָה" – סופי תיבות משה, וכיון שכך, אז אם אני לא אדם מספיק עניו, אז תעשה אותי יותר עניו בזה שתמחק אותי מהתורה.

איפה מצאנו מה שאמרו חז"ל שמשנה מסר נפשו על ישראל

ט. וכך נעשה, שבאמת הקב"ה מוחק את משה מפרשה אחת בתורה, כדי שמשנה רבינו יגיע לשלמות של ענוה, ואז יהיה את הכפרה של חטא העגל, וכמו שאומרת הגמ' (ברכות לב.) שמשנה

ה. אבל אומרת הגמ', שלא ידע המן את יום הלידה, ולכאורה כפי הנ"ל הוא ידע, ולכן שמח שנפל לו באדר ב'. אכן יש עוד שאלה, הרי מה נפקא מינה בלידה אם אחר כך האדם נפטר. והתשובה לזה כבר כתב ר' נתן בלקוטי הלכות (ויד' הלכות כתובת קעקע ג, יז), וז"ל: אָבֵל לֹא הָיָה יוֹדֵעַ כִּי בִּזְ' בְּאֶדְר מֵת מֹשֶׁה וּבִזְ' אֶדְר נוֹלֵד מֹשֶׁה, כִּי בְּיוֹם שֶׁהֵצִיךְ מֵת, בּוֹ בְּיוֹם הוּא נוֹלֵד מִמֶּשֶׁה, כִּי אִזּוֹ אֹמֵר לוֹ ה' יִתְבָּרֵךְ (תהלים ב, ז) "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתיךָ", כִּי צְדִיקִים בְּמִיתָתָן קְרוּיִים חַיִּים (ברכות יח), וְגִדּוּלִים בְּמִיתָתָן יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם (חולין ז), וּמֹשֶׁה רַבְּנּוּ הוּא לּוֹחֵם עֲדִין בְּמִלְחַמַת עֲמָלֵק, עכ"ל. ואת כל זה לא ידע המן, כלומר שאע"פ שהלידה הפיזית שלו היתה בז' באדר א', אבל הלידה הרוחנית היא ביום פטירת הצדיק – שבו הוא נולד מחדש הלידה הזאת היא דוקא באדר ב'. וכמו שכתוב (סוטה יג): שמשנה עומד ומשמש במרום, ומובא בתקוני זוהר (תיקון ס"ט דף קיב.) "איתפשטותה דמשה בכל דור ודור", כלומר שמשנה רבינו הוא נולד מחדש ביום הפטירה, והוא מתלבש בצדיקים ובפרט במרדכי.

ומעלתו עתה יותר גדולה כי עתה כבר השיג את שער החמשים, וכמו שאומר האר"י ז"ל שמשנה נקבר בהר נבו – נ' בו, שדוקא ביום פטירתו זכה משה רבינו לשער החמשים. דאומרת הגמרא (ראש השנה כא): שמשנה רבינו כל חייו זכה רק ל-מ"ט שערי בינה, אבל ביום פטירתו שהוא יום הלידה הרוחני שלו (שהמן לא יודע את זה שהצדיק ביום הפטירה שלו זה יום הלידה שלו) אז הוא נולד מחדש וזכה לשער החמשים.

ז' באדר הוא יום תענית, ומה מקורגם לעשות הילולא

ו. על יום פטירה של משה רבינו וכמו שכתוב בשולחן ערוך (סי' תקפ"ב) שזו אחת מהתעניות של הצדיקים שמתענים ביום הזה, ולא עושים בו הילולא ושמחה. ויש כמה תירוצים על מנהג ישראל שהתפתח בעיקר בדורות האחרונים לעשות הילולא ושמחה ביום ז' באדר, מעין מה שעושים בל"ג בעומר יום שמחה על רשב"י.

והנה מצד אחד כותב רבי דוד זכות בספרו, שזו טעות לעשות שמחה ביום כזה של פטירת משה רבינו, כי זה יום פטירת הצדיק. וצריך ליישב של"ג בעומר הוא שונה משום שאדרבה דוקא ביום זה התלגו סודות התורה, ואילו ביום פטירת משה נשתכחה הרבה תורה. גם רבי יונתן אייבשיץ ביערות דבש כותב באריכות שזה היום הקשה ביותר לעם ישראל וממנו מתחילים כל הצרות, כי בום זה נשתכחה תורה מחמת פטירת משה רבינו, כי אם משה רבינו היה נכנס לארץ ישראל והיה בונה את בית המקדש, כבר היינו מגיעים לגאולה השלמה, ולכן זה יום של אבלות ולא יום שמחה.

אמרנו פעם פשרה כדי לצאת ידי חובת כולם, בלילה עושים הילולא וביום עושים את התענית, וככה מסתדרים עם כולם. ובשנה מעוברת יש עוד אפשרות לפי מה שאמרנו שיש אומרים שהלידה היתה בז' אדר א' והפטירה בז' באדר ב', ולכן בז' אדר א' עושים הילולא, ובז' באדר ב' עושים את התענית. בכל אופן 'אלו ואלו דברי אלוקים חיים', ומי שרוצה ללכת בדרך של תענית זה מצוין, ומי שרוצה לעשות הילולא גם זו דרך בעבודת השם, העיקר שאנחנו צריכים לזכור את משה רבינו עליו השלום.

מחלוקת התנאים בזמן פטירת משה

ז. בילקוט שמעוני (יהושע פ"ה) מובא כמה דעות מתי נפטר משה רבינו. יש שיטה של רבי יהושע שסובר שמשנה רבינו בכלל נפטר

יצד התקיים במשה רבינו מיעוט כבוד עצמו ביום פטירתו

יב. ועומק הדברים על פי תורת רבינו שם (בתורה ו), שפתח: 'פי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום', דבר זה נאמר גם על משה רבינו, שע"י שאמר לו תלמידו יהושע אני לא יכול להגיד לך מה ציווה הקב"ה, משה מיעט בכבוד עצמו והרבה בכבוד המקום. ולפי זה כל מה שהקב"ה מזמן את משה לאהל מועד כדי לדבר עם יהושע, המטרה זה בשביל שמשו רבינו ימעט את כבוד עצמו (גם את מעט שבמעט כבוד שהיה לו שהרי היה העניו מכל האדם), וירבה בכבוד המקום, והמיעוט הזה זיכה את משה רבינו להגיע לשער החמישים שהוא צריך להגיע אליו, בבחינת 'הר נבו' – נ' בו, שזה אומר להגיע לשפלות הכי גדולה, להיות ממש בחי' אינן לחלוטין.

ולפי' כל מה שקרא הקב"ה את משה לאהל מועד, זה להעמידו בניסיון, שהקב"ה צוה את יהושע ומשה לא שומע, ועי"ז משה מיעט בכבוד עצמו וכשמשו רבינו מגיע לביטול הגמור הזה, אז הוא זוכה להיכנס לשער חמישים, ונכלל באין סוף ב"ה, שזה בחי' הרצון שברצונות. וכך אומר רבינו הקדוש (ליקו"מ תורה ד' אות ט') 'וְהָיוּ שְׂכָתוֹב בְּזוֹהַר שֶׁהִסְתַּלְקוֹת מִשָּׁה בְּשֵׁבֶת בְּשַׁעֲתָא דְמִנְחָה שְׂאֵז הַתְּגִלּוֹת רַעוּא דְרַעוּיָן' 'שֶׁהוּא בְּחִינַת רְצוֹן אֵין סוּף' - שְׂכָל הַרְצוֹנוֹת מְקַבְּלִין חֵייתָם מִמֶּנּוּ, וְהָ מִחֲמַת שֶׁבִטֵּל מִשָּׁה כֹּל יְשׁוּתוֹ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (שמות ט, ז): "וְנַחֲנוּ מֶה", עכ"ל. ואע"פ הפסוק הזה נאמר בספר שמות בענין של המן, אבל משה רבינו הגיע לביטול הגמור של 'וְנַחֲנוּ מֶה' ביום פטירתו בזמן רעווא דרעוין, כשיהושע לא יכול לגלות לו מה שאמר הקב"ה.

גדול מרבן שמו, גדול משמו 'אין שם'

יג. וזה הסוד של 'זאתה תצוה', ששמו של משה רבינו לא נזכר בפרשה. כי הנה ידוע הפתגם (ע' בחסדי דוד בתוספתא עדויות ג, ד) "גדול מרבן שמו". והביאור בזה במשנה אבות פ"א כתוב: "משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וכו', ואחר כך מביאים את דבריהם של שמעון הצדיק, שמעיה ואבטליון, ואח"כ את הזוגות (יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן, יהושע בן פרחיה וניתיאי הארבל, יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח וכו'), והשאלה למה התנאים הראשונים מוזכרים בשם שלהם בלי שום תואר של רבי וכו'. ורק אח"כ בתקופת רבן שמעון בן גמליאל מתחילים לקרוא בכינוי כבוד: רבן רב רבי?

אלא מכאן: ש"גדול מרבן שמו", כלומר שכל תוארי הכבוד הגיעו דוקא מירידת הדורות, ולכן בהנביאים ובתחילת תקופת התנאים לא היו קוראים בתואר של רב, ולא אומרים רבי שמעון בן שטח אלא רק את השם שלו שזה הדבר הכי גבוה (אמנם אנו אומרים משה רבינו, אך בתורה משה נקרא בלי תואר רב, אלא ההיפך התואר הכי גדול שלו שהקב"ה קורא לו 'עבדי משה').

לפני כמה שנים אמרנו חידוש מאוד גדול בענין הזה. אמרו חז"ל: "גדול מרבן שמו, וגדול משמו" - 'אין שם' - מה הסוד בענין הזה? מצאנו שיש שמות קודש המרמזים על הספירות והבחינות העליונים, אבל יש מקומות כל כך גבוהים שאין אפילו השגה בשמות הקודש. כלומר, כשמדברים על האין סוף ב"ה - שם אין שום שם, כי אפילו השם 'הויה' שהוא 'שם העצם' [שאינו בא לתאר פעולה], יש בו כבר איזו התגשמות מאצילותו, שהקדוש ברוך הוא נתן לנו איזה שם שלו, כדי שנוכל להשיג אותו יתברך, אך

רבינו מוסר את נפשו על עם ישראל. כי לפי הפשט לכאורה קשה, איפה מצאנו שמשו רבינו מסר נפשו על עם ישראל? ומה עונה הגמרא: בזה שאמר: "מחני נא מספרך". ולכאורה איזו מסירות נפש יש כאן?

וגם לקושיא זו צריך את דברי רבינו, שאמר בליקוטי מוהר"ן (תורה ר"ס), וז"ל: השם הוא הנפש וכו', בְּבְחִינַת (פְּרָאשִׁית ב, יט) "נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׂמוֹ", וַיֵּשׁ בְּבְחִינָה זוֹ מְסִירַת נִפְשׁ, עכ"ל. ולפי דברינו יש עוד רמז, המסירות נפש של משה היא שע"י שימחה שמו מהתורה, משה יגיע לענווה אמיתית, ועי"ז תהיה כפרה לעם ישראל, זה נעשה דוקא בפרשת תצוה, שאז משה רבינו באמת נפטר מהעולם.

(ולפי זה יש פה גם חיווק לשיטת האשכנזים שעושים את התענית בז' באדר א', כי פרשת תצוה תחול תמיד בזמן של ז' באדר א', ולא באדר ב'). ואם כן, המסירות נפש של משה היא גם מעבר לזה שנמחק שמו מפרשה אחת, כי בסוף גם הפטירה שלו היא בז' באדר בפרשת תצוה, וזו מסירות הנפש האמיתית של משה רבינו, ודוקא בפרשת תצוה וכו"ל.

מהו רצון ומהו רצון שברצונות

י. כתוב בזוהר הקדוש (יתרו דף פח): שמשו רבינו נכלל ברצון שברצונות. מה הפירוש רצון שברצונות? רבינו אומר (ליקו"מ תורה ל"ג, ותורה ל"ד, וגם רמזו את זה בתורה ד' אות ט') שהרצון של הקב"ה מתלבש באותיות, התורה הקדושה. למשל רבינו אומר, למה התפילין מרובעות, למה התפילין שחורות, ולמה תפילין בשיעור כזה וכזה? – כי כך הוא הרצון של הקב"ה. ואם כן, יש את הרצון של הקב"ה שאנחנו יכולים להשיג אותו ע"י התורה הקדושה, כי בתמונת אותיות מלוכב הרצון של הקב"ה.

ומה זה הרצון שברצונות? זה מה שאנו לא יכולים להשיג, זה האין סוף ברוך הוא, וזה ההבדל בין: רצון לבין רצון שברצונות (רעוא דרעוין), כי את הרצון של הקב"ה אנחנו יכולים להשיג ע"י שאנחנו מקיימים את המצוות בדיוק כמו שהוא צוה בתורה, ואז עשינו את הרצון של הקב"ה. והרצון שברצונות זה האין סוף ברוך הוא, מה שאנחנו לא יכולים להשיג.

משה רבינו הסתלק ברצון שברצונות

יא. הזוהר הקדוש אומר שמשו רבינו נפטר (וכן יוסף הצדיק ודוד המלך) בשבת קודש בשעת רעוא דרעוין, במצח הרצון, כלומר שמשו רבינו הגיע לביטול הכי גדול שיכול להיות, וזה הרצון שברצונות מה שאנחנו לא משיגים. אבל גם משה השיג זאת רק בפטירתו בשעה שהוא מגיע לענווה הכי גדולה, אז הוא הגיע לרעוא דרעוין.

רבינו מביא בליקוטי מוהר"ן (תורה ו' ח"א) את הפסוק (דברים לא, יד): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲזֶן קָרְבוֹ יְמִיד לְמוֹת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד וְאַצְוֶנּוּ". והשאלה: אם הקב"ה רוצה לצוות את יהושע, למה צריך שגם משה רבינו יהיה שם? אלא מובא במדרש (דברים רבא וילך ט, ט) שבאותה שעה שה' צוה את יהושע, משה רבינו לא שמע שום דבר. ואז שאל משה את יהושע: מה אמר לך הקב"ה? ענה לו יהושע: אני משמש אותך ארבעים שנה, האם פעם אחת שאלתי אותך מה אמר לך הקב"ה? כשנצטווית לומר אמרת, שלא נצטווית לא אמרת, והיות שהקב"ה לא צוה אותי להגיד אני לא יכול להגיד. אומר המדרש שבאותה שעה אמר משה לקב"ה: 'מאה מיתות ולא קנאה אחת'.

וזה בקשה שאנחנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא, אך אחרי כל הבקשות, יש דבר אחד והוא: 'ביטול לקב"ה'. מה שהקב"ה עושה איתי זה הטוב ביותר בשבילי, ואני שמח ומרוצה. אנחנו צריכים להיות תמיד בנשיאת הפכים מצד אחד כמו שלמדנו שיעור שעבר בתורה של החזוזה – ש"לא תהיה לו בנושה" זה רק לחבר, אך כלפי הקב"ה כן תהיה לו בנושה, וצריך לבקש רחמים הרבה הרבה על כל דבר, ולבקש עוד פעם ועוד פעם כמה שצריך, ומצד שני אומר רבינו בתורה קצ"ו (ח"א), שצריך לבקש מהקב"ה ברחמים ותחנונים, כמ"ש (משלי יח, כג) "תַחֲנוּנֵי יְדָבֵר רֶשַׁ", אסור לקבוע את הקב"ה, קובע מלשון גזילה, שלא לגזול כביכול את הקב"ה, בבחינת 'אל תעשה את תפילתך קבע' (אבות ב, ג). אמנם כתוב (ברכות ו) "כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו", זה לקבוע מקום לתפילה, אבל אל תקבע את הקב"ה, כמו שכתוב (משלי כב, כג) "וְקָבַע אֶת קַבְעֵיהֶם נֶפֶשׁ" – ומחדש רבינו חידוש גדול שאסור לגזול אפילו את הקב"ה. כי לפעמים כשאדם מתאמן ומדבר בתפילות יותר מדי, אז הקב"ה בסוף נותן לו, אך יש בזה בחינת גזילה.

המעשה באחד שהרבה תפילה שתדמן לו אשה פלונית

יח. למדנו בגמרא במועד קטן (דף יח:) בענין של 'שמה יקדימונו אחר ברחמים'. ומסופר שם שהיה אדם שהתפלל על אשה אחת שהוא רצה להתחתן איתה, וכל הזמן היה מתפלל 'רבש"ע, תן לי אותה'. ואמר לו רבא, לא מתפללים ככה, אם היא שלך היא שלך, אם היא לא שלך יותר טוב שלא תבוא, (ולכן תתפלל בצורה נכונה ותאמר: 'רבש"ע, אם האשה הזאת טובה בשבילי והיא היווג שלי תזמין לי אותה), ואז אותו אדם שינה את התפילה ואמר: "או שהוא ימות ראשון, או שהיא תמות ראשונה". אומר רש"י (זה רק פירוש שמיחס לרש"י): שהוא רק שינה את הסגנון של התפילה. אבל הר"ן ועוד ראשונים מפרשים, שבסוף הוא כן התחתן איתה, והוא כל כך סבל ממנה, עד שהוא התפלל: שאו או שהוא ימות ראשון, או שהיא תמות ראשונה.

הרבה פעמים הקב"ה יודע שאיזה דבר שאתה מתפלל עליו זה לא טוב בשבילך, אבל כשאדם מרבה בתפילה, וכביכול הוא לא משאיר פתח לקב"ה מרוב התפילות שלך. ולכן במקרה הזה מה שקורה נותנים את זה לאדם, אבל אחר כך הוא הרבה פעמים מהר מאוד מתחרט על זה.

ואם כן מהי הדרך הנכונה? צריך להרבות מאוד בתחנונים, כי ע"י התפילה נעשה כלי, אך בסיום כל תפילה צריך לומר משפט אחד רבש"ע: אחרי כל התפילות והתחנונים שלי, הרי אתה יודע מה טוב בשבילי, לכן אני מבקש שתעשה מה שאתה הי' ית' רוצה, ואני אשמח במה שאתה תבחר בשבילי, ואני בטל ומבוטל אליך.

וזה הנקודה של משה רבינו שהסתלק ברעוא דרעוין, וזה נוגע גם אלינו כי כל עבודת ה' שלנו היא ל'הסתלק' (סליק פירושו לעלות) – לעלות לבחי' רעוא דרעוין, שזה הרצון שברצונות. כי רצון פירושו מה שמלוכב במצוות, וזה יכולים להשיג בקלות, אבל את הרצון שברצונות זה דבר גבוה גבוה – גבוה ועוד פעם גבוה ואף אחד לא יכול להבין את בחי' ה'אין סוף' של הקב"ה, ולהגיע לבחינה הגבוהה הזו של הרצון שברצונות – זה רק ע"י ביטול, שאני מתבטל לרצון הקב"ה. ואז זוכים ל – "שְׂמֵן זֵית זָךְ פְּתִית לְמָאוֹר".

במקומות הגבוהים שאנחנו בכלל לא יכולים להשיג, שם אין שום שם. ולפ"ו נאמר: "גדול מרבן שמו, וגדול משמו – 'אין שם'", כי מרוב הגדולה לא ניתן לכנות אותו בשם.

המתקה גדולה בזה שלא הזכר שמו של משה רבינו בפרשתנו

יד. ולפי זה ישנה המתקה עצומה בענין הזה שלא הזכר שמו של משה רבינו בפרשתנו, מכיון ש'גדול משמו – אין שם' ולכן הקב"ה אומר לו: "וְיִאָּתֶּה תַּצִּיחַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" בלי השם של משה, מכיון שזו הדרגה הגבוהה ביותר שזה למעלה מהשמות.

וההסבר בזה: כי היות שמשה רבינו מסר את עצמו למיתה בשביל עם ישראל, עי"ז זכה לביטול גדול מאוד, ונכלל באין סוף ברוך הוא באיזה בחינה של התכללות גבוהה, וזכה למדרגה כזאת שהוא נעשה 'אין', ואין לו שם.

על ידי ענוה גדולה עד שנעשה אין – הוא אינו תופס שום מקום

טו. הגמרא אומרת (סוטה יד.) עה"פ (דברים לד, ה): "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קַבְרָתוֹ וְגו'", שאפילו משה רבינו לא ידע איפה מקום קבורתו. מסביר ה'פרפראות לחכמה', מה הענין שאפי' משה לא יודע מקום קברו? היות שמשה רבינו כ"כ היה בבחינת 'אין', אז הוא לא תפס מקום. וכמו שאומר רבינו (ליקו"מ תורה קס"ב): שמי שזוכה לביטול גמור "בְּתַכְלִית הָעֲנִיּוּת שֶׁהוּא 'אין' מִמַּשׁ אֲזִי אֵינוֹ עוֹמֵד בְּשׁוֹם צַד", הוא בבחינת אינו תופס מקום, ויכול לזכות לשני שולחנות, דהיינו להיות בתורה וגדולה יחד, גם צפון – עושר, וגם דרום חכמה, ע"ש דברים נפלאים.

כתוב (שמות טז, כט): "שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ", אומר רבינו (ליקו"מ תורה ד' ח"א, ע"ט ח"א) מה זה איש תחתו? מתחת מדרגתו, כשיש לך כזאת ענווה, אז אף אחד לא יכול לדחות אותך מהפרנסה שלך, כי אתה פשוט לא תופס מקום, ואז ממילא אתה נמצא בכל מקום. גם בבחינת חכמה "הרוצה להחכים ידרים", וגם בעשירות 'הרוצה להעשיר יצפין'. אלו העצות הקדושות של רבינו.

העבודה למעשה בעבודת הביטול לה'

טז. גם אנחנו צריך לתפוס את הנקודה הזו של ביטול, ביטול – פירושו שכל מה שהקב"ה עושה ומתנהג איתי אני מרוצה. ואומר רבינו (תורה ד' ח"א), וז"ל: בְּשֹׂאֲדָם יוֹדַע שְׂכָל מְאָרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זאת הַבְּחִינָה היא מְעִין עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תהלים נ, יא) "בְּה' אֶהְלֵל דָּבָר בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דָּבָר" (עין ברכות דף ס:). וזאת הַבְּחִינָה היא מְעִין עוֹלָם הַבָּא, עכ"ל. כל אחד מאיתנו עובר נסיונות, מעברים, משברים, קשיים בבריאות, בפרנסה, במשפחה, והתפקיד שלנו הוא להיות בטל ומבוטל להקב"ה, כשאדם מתבודד ומדבר עם הקב"ה כל יום ויום, ואומר לקב"ה: 'ריבוננו של עולם, מה שאתה עושה איתי, וכל מה שאתה נותן לי אני שמח ומרוצה, ואני יודע שזה הטוב מכל הטובות שיכול להיות איתי.

מצד אחד מבקשים על טוב באופן נגלה, ומצד שני מתבטלים לה'

יז. אבל במקביל צריך גם לבקש עוד שתהיה לך הנהגה בטוב בנגלה, כמו שאומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ב ח"ב) על הפסוק (בראשית מג, יד) "אֵל שְׂדֵי יִתֵּן לְיָכֶם רִחֲמִים" – ראשי תיבות 'ישראל'. ורבי נתן (ליקוטי הלכות ה' תחומין ה"ג) מאריך להסביר את זה, ע"ש. עכ"פ ודאי אנחנו צריכים טוב ורחמים באופן הנגלה גם לנו,

ע"י ביטול זוכים לחכמה - "כתית למאור"

והכניס את הראש שלו לדלי מלא מים של ספונג'ה, וה' ישמור הילד הגיע לסכנת נפשות, וחנק את עצמו בתוך המים שבדלי. ומיד כשראו בני הבית הרימו אותו והזעיקו אמבולנס, ולקחו אותו לשערי צדק במצב קשה. ובמשך שבועיים העתירו הרבה בתפילות, ואבא סיפר שכל פעם שעשו תפילות היה ממש הטבה לתינוק. אבל בסוף התינוק הזה נפטר ה' ירחם.

מכאן רואים שדוקא בשעה שמתפללים אז באותה שעה יכול להיות ישועה, אבל אחר כך הקב"ה עושה מה שהוא רוצה. אז יש שיטה שעושים משמרות של תפילה, כמו שעשו על רבי כשחלה, כמובא בגמ' כתובות (דף קד). ושמנו אנשים שישבו להתפלל כל הזמן בלי הפסקה, עד שראתה שפחתו של רבי שרבי סובל, כי הוא היה חולה בחולי מעיים, וכל פעם היה נכנס לבית הכיסא, וכל פעם היה מוציא את התפילין ומחזיר את התפילין והיה לו יסורים. ומה עשתה? לקחה כד חרס גדול זרקה אותו לפני בית המדרש, ואז נהיה קול נפץ גדול, וכל החכמים נבהלו והפסיקו רגע להתפלל. ובאותה שניה שהפסיקו להתפלל נפטר רבי. ומזה רואים שלפעמים דוקא בשעת התפילה יש ישועה. ואומר רבי שלמה מזעוויל, שזה לא תמיד סימן כ"כ טוב. זה סימן שבגלל התפילה שלך מלמעלה נותנים איזה ישועה, אבל אחר כך מי יודע מה יהיה. אבל אם מיד אחרי התפילה נגיד היתה איזו החמרה במצב של החולה או משהו כזה, או שאדם קיבל איזו מכה וכו', דוקא אז יש דוקא סיכוי וסימן טוב שתתקבל התפילה.

הנסיין שיש לאדם בקבלת התפילה

כב. ונסביר את הדברים וגם נוציא למעשה, הרבה פעמים אדם מתפלל, ובזמן התפילה הוא מכין כלי לישועה. אבל אז מעמידים את האדם בניסיון, שדוקא מיד אחרי התפילה אדם רואה שמה שקורה זה ההיפך של התפילה שלי, והרי הקב"ה יודע מחשבות, והוא בודק (וממשש את הדופק) מה קורה איתך. אם באותו רגע ח"ו עולה לאדם הרהור כלפי הקב"ה, אני התפללתי כל כך טוב, ולא רק שלא קבלתי אלא גם נהיה הפוך ואז הוא עושה בחינה של עיון תפילה כמובא בגמ' ברכות (דף לב): "המעין בתפלתו סוף בא לידי כאב לב", אומרים בשמים: 'הנה אתם רואים, לא מגיע לו שתתקבל תפילתו'.

אבל אם אדם דוקא אם אדם רואה אחרי התפילה שאדרבה נהיה יותר קשה, למשל התפלל על איזה חולה שיבריא, והוא רואה שהחולה דוקא החמיר המצב שלו, והוא מקבל את זה באהבה, ואומר לקב"ה: 'דבש"ע, אני מתבטל אליך - מתבטל לרצון שברצונות, מה שאתה רוצה אני מקבל, ואפילו שאני לא מבין, ואפילו שזה היפך השכל שלי, היפך התפילה שלי, אני מרוצה ומקבל את זה. אז אומרים בשמים: 'הוא עמד בניסיון, וזה בעצמו נותן את הכח לקבלת התפילה.

צריך לזכור את הדבר הזה, שאדם עומד כל הזמן בניסיונות, ואפילו במחשבה. כל מחשבה שעוברת לך בראש זה ניסיון במה אתה תבחר לחשוב (כי אמנם המחשבה היא עולה בלי רצון, אבל יש לך ניסיון לראות אם תאחז במחשבה הרעה הזאת או שתתגבר עליה ותדחה אותה, ע' תניינא תורה נ) ואיך אדם יכול לשלוט על המחשבה שלו? זה רק ע"י שני שנגריל את עצמנו כל הזמן בידיעה שמה שהשם יתברך עושה איתי בין בטיבו בין בעקו, אני מקבל על עצמי את הכל כי באמת הכל

יט. כתוב (איוב כח, יב): "והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה", (זה לא בלשון שאלה, אלא בלשון קביעה) מאיפה באה החכמה מ'אין', שזה ה'אין סוף' ב"ה, וזה הכתר, משם יוצאת החכמה. מהמקום הגבוה הזה של הכתר, אם אדם רוצה לזכות ל'שמן זית זך' זה ע"י שהוא מגיע לבחינת 'אין'. ואז כתוב "כתית למאור", הרבה פעמים כשאדם יש לו כתית (מלשון כתישה) ומקבל מכות וכו' אבל זה כתית - למאור, ע"י זה הוא מאיר.

כתוב בזהר הקדוש (שלה לך ח"ג דף קסת), וז"ל: אָעָא דְלָא סָלִיק נְהוּרִיה, יִבְטָשׁוּן בֵּיה וְאִנְהִיר. גּוּפָא דְלָא סָלִיקָא בֵּיה נְהוּרָא דְנִשְׁמָתָא, יִבְטָשׁוּן בֵּיה, וְיִסְלַק נְהוּרֵיהּ דְנִשְׁמָתָא, (תרגום: עץ שלא עולה אורו, יפול בו ויאיר. גוף שלא עולה בו אור הנשמה, יפול בו ויעלה אור הנשמה, ויאחזו זה בזה להאיר). אדם שיש לו קמין (תורה) ורוצה להדליק את העצים, אבל האש לא נתפסת בעץ כי העץ מדי קשה והאש רק מסובבת אותו, והוא רק נהיה קצת שחור ונכבה. מה עושים? לוקחים גרזן, ונותנים כמה מכות בגזע העץ, וע"י זה האש נתפסת בו והוא נדלק.

סיפור על ר' שלומק'ה מזעוויל

כ. לפעמים מה לעשות זה מה שצריך, ורק ע"י הכתישה של היסורים הוא נעשה זך וטהור. יש סיפור על שלומק'ה מזעווין שהיה אחד הצדיקים הגדולים שהיו בדור הקודם, והיה בעל מופת גדול. והצדיק הזה כשהוא היה גר בירושלים היה הולך הרבה מאוד לכותל המערבי, ולמשמש שלו קראו רבי אליהו ראטה. באותו זמן היה קצת מתח עם ה'בני דודים', ואמר המשמש לרבי שלומק'ה אולי נעבור היום דרך שער האשפות, ולא דרך שער שכם, כדי שלא יזיקו אותנו. אמר לו הרב: 'אנחנו נעבור היום דוקא דרך שער שכם, ולא דרך שער האשפות, בשביל לשמור על העיניים'. כזה צדיק וקדוש, לא רוצה לעבור בדרך יותר בטוחה, כדי שח"ו שלא תהיה שום ראייה אסורה.

ואכן הם עברו דרך שער שכם, ואיזה יימח שמו אחד ניגש אל רבי שלמה ונתן לו אגרוף חזק, וממש היכה אותו סתם בלי שום סיבה, אמר המשמש לרבי: 'לא אמרתי לרב שהיה עדיף לעבור דרך שער האשפות, ולמה הסתכנו לעבור משער שכם? אמר לו רבי שלמה מזעוויל: "עדיף מכה בגוף, ולא מכה בנפש..." איזה משפט קדוש - ראייה אסורה זה מכה בנפש, אז עדיף לקבל מכה בגוף, מאשר מכה בנפש ובנשמה שלך.

המתפלל ואחר כך קיבל מכה סימן שהתקבלה תפילתו

כא. ר' שלומק'ה אמר עוד דבר מדהים: 'תדע לך, כך מקובלני מאבותי - כשאדם מתפלל תפילה, ואחר כך מקבל מכה, זה סימן שתפילתו התקבלה'. וזה פלא - אדם שהתפלל על איזה דבר, אחר כך הלך וקיבל איזה מכה, או נפל, נתקע בעמוד וכו' - זה סימן שתפילתו התקבלה. ואמר לו: שזה רמוז בפסוק "שמן זית זך פתית - למאור". התפילה שלך היתה שמן זית זך, ואם אחר כך קיבלת איזה 'כתית', זה סימן שזה למאור.

ועוד הוא אמר לו עוד דבר שהוא קצת מעורר והוא לא פשוט, וצריך לדעת אותו. הרבה פעמים מתפללים, ודוקא בשעת התפילה רואים איזה ישועה. אבא שלי סיפר לי על אחד החברים בישיבה, שהבן שלו כשהיה בגיל שנה וחצי, עשה מעשה מסוכן,

הדבר מהכוח לפועל, כתוב (בראשית כב, א): "וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם". ולכן היה צריך לעמוד בפועל בניסיון.

רבינו הקדוש מחדש (ליקו"מ תורה ס"ו ח"א אות ד', וסוף תורה ח' ח"א) שיש עוד דרך להוציא מהכוח אל הפועל, וזה ע"י שאדם מדבר, כי הדיבור מוציא את המחשבות מהכוח אל הפועל. ע"י שאני מדבר בהתבודדות ואומר שאני מקבל עלי את הרצון של הקב"ה, זה עצמו נקרא להוציא מהכוח אל הפועל. וכל מה שהאדם צריך לפעמים לעבור נסיונות לא נעימים, זה בגלל שהוא עדיין לא הוציא מהכוח אל הפועל את הקבלה על עצמו לקבל את הרצון של השם בכל ענין.

אברהם באותה שעה שהקב"ה ציוה אותו על עקדת יצחק היה לו נסיון קשה כמו שכתוב בפסוק "וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם", והסיבה כי אברהם אבינו לא דיבר על הנקודה הזאת, וכיון שהוא לא דיבר, אז הוא היה צריך להתנסות בעקידת יצחק. אבל אצל יצחק הניסיון היה יותר ממותק, וזה לו נחשב לו כניסיון. ולמה? כי יצחק בן דיבר על הנקודה הזאת. כמו שאומר רש"י בפירוש השני על הפסוק הנ"ל "ויהי הדברים האלה" – "אחר דבריו של ישמעאל, שהיה מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק: 'באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, לא הייתי מעכב'. ואם בן יצחק הוציא את הדיבור של הנסיון מהכוח אל הפועל. ולכן יצחק לא עמד בניסיון, כמו שכתוב: "וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם" – ולא כתוב את יצחק, כי אצל יצחק לא היה בכלל נסיון.

וכמו שרבינו אומר בתורה קצ"ג (ח"א) את הנקודה של רבי עקיבא שאמר לתלמידיו: "עתה שבא מקרא זה לידי לא אקיימו? הרי כל פעם בקריאת שמע אני מוסר נפשי על קידוש ה', כשאני אומר "ואהבת את ה' אלוך בכל ... נפשך" – אפילו נוטל את נפשך, אז עכשיו כשבא לידי הניסיון הזה זה שום דבר, כי כבר דיברתי עליו, ולכן זה בכלל לא ניסיון בשבילי.

וכן אצל יצחק זה לא היה ניסיון, כי יצחק כבר דיבר ואמר שאפילו אם הקב"ה יאמר לי זבח עצמך לפני אני מוכן. כלומר, זה שאנחנו מקבלים על עצמנו את הרצון שברצונות של הקב"ה ומקבלים עלינו בלב שלם ובנפש חפיצה את כל ההנהגה שהקב"ה יעשה איתנו, זה יכול למנוע מאיתנו הרבה נסיונות, כי כבר דיברנו על זה, והוצאנו מהכוח אל הפועל, ולא צריך לנסות אותנו – גם לא בשביל להוציא מהכוח אל הפועל.

נמצא, כשכבר מגיע הניסיון אנחנו צריכים לעבור אותו ע"י שנקבל את רצון ה' באהבה. או שלא צריך לנסות אותנו, כי כבר הוצאנו את הדיבור מהכוח אל הפועל וקבלנו עלינו את הרצון שברצונות. וכך נוכל לזכות לבחינת: "שָׁמַן זֵית זָךְ פְּתִית – לְמַאֲוֹר" ובעז"ה יהי רצון לפני אלקי השמים שכולנו נזכה לטוב הגמור והשלם בנגלה, כמו שאומר רבינו "וקל שדי ייתן לכם רחמים" – רחמים פשוטים רחמים גלויים, אבל תמיד להיות בבחינת הרצון שברצונות, וכל מה שהקב"ה עושה איתנו אנחנו מקבלים עלינו בשמחה ובטוב לבב, אמן ואמן.

שבת שלום ומבורך – עריכה ליאור גבע

לטובה. כמו שאומר רבינו כאן בתורה ד', "כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שְׂפָל מְאֻרְעוּתוֹ הֵם לְטוֹבוֹתָ זֹאת הַבְּחִינָה הַיָּמִין עוֹלָם הַבָּא" – וזה נקרא לחיות כאן בעולם הזה את העולם הבא.

רבינו הקדוש אמר על עצמו (חיי מוהר"ן קפ"ז) שאפילו ח"ו כשנלקח ממנו בן (ומה זה יותר מבנים) אם לא היה דיני אבלות, לא הייתי מתאבל, ולא הייתי מצטער, כי זה הרצון של הקב"ה. לפי רבינו רק בגלל שיש דיני אבלות צריך להתאבל, אבל לולי זה היינו צריכים כל כך להתעצם עם הרצון של ה', שיהיה שמח בשווה לגמרי בין בטובה ובין בצרה.

אסור להימשך אחר הצער יותר מדי

כג. גם להלכה אסור להתאבל יותר מדי, למדנו בגמרא במועד קטן (דף כז:) שהקב"ה אומר על מי שמתאבל יותר מדי, וכי אתה יותר רחמן ממני, ומספרת על אשה אחת שגרה בשכונה של רב הונא, ונפטרה לה בן רח"ל, והיא בכתה יותר מדי. אמר לה רב הונא: אל תבכי יותר מדי כי מי שבוכה יותר מדי – זה גורם לו שיקבל עוד עונש על זה. וכמו שרבינו אומר ב'ספר המידות' (עצבות ח"א אות ל"ד) 'כָּל הַנְּמֻשֵׁף אַחַר צִעְרוֹ יוֹתֵר מְדִי, הַצֵּעֵר נְמֻשֵׁף אַחֲרָיו'. כלומר שאדם שבוכה יותר מדי על הגזירה של הקב"ה, הוא ח"ו מקבל עוד עונש. וכך היה המעשה, ששבעה בניו שלה נפטרו, וגם בסוף היא לא הפסיקה לבכות, אמר לה רב הונא: 'תעשי גם תכריכים בשביל עצמך כי גם את ח"ו תפטרי, וכך היה שתוך היא נפטרה. וזה בגלל שאדם לא מקבל את הגזירה של הקב"ה. ובלשון הגמרא (ס"ט) "שלושה לבכי, שבעה למספד, שלושים לגיהוץ ותספורת. (גיהוץ הכוונה כביסה שלנו) מכאן ואילך אומר הקב"ה: וכי אתם רחמנים יותר ממני?! אם אני עשיתי ככה, אני יודע במידת הרחמים שלי מה צריך להיות ההנהגה.

כל המאמרים האלה שאנחנו לומדים צריכים לחזק אותנו לדעת, להיות כל הזמן בטלים ומבוטלים ממש להקדוש ברוך הוא, ולדעת כל מה שנעשה איתנו בין אם זה טוב, בין אם זה נראה לי לא טוב, זה הרצון של הקב"ה, ואם זה הרצון של הקב"ה, אני מקבל את הדברים על עצמי. וברגע שאדם הולך עם הדבר הזה, אז הוא בבחינת ביטול ל'רעוא דרעוין' – הרצון שברצונות. כמו שאמרנו כשאתה מקיים תורה ומצוות אתה מגיע לרצון של הקב"ה, כי בכל מצוה ומצוה מלובש הרצון של הקב"ה, אבל יש יותר מזה, וצריך לבוא לבחינת הרצון שברצונות, ולזכות לדבר הזה, זה כבר עבודה אחרת, להבין שכל מה שהקב"ה עושה איתי אני מרוצה ושמח, ואני חי על פי זה יום יום.

נסיון העקידה היה לאברהם, אבל לא כתוב גם ליצחק

כד. ונאמר עוד נקודה. כשאדם בהתבודדות שלו מגלה את דעתו כל כך חזק, שכל מה שהקב"ה עושה איתי אני מרוצה, אז הוא יכול לחסוך מעצמו הרבה צרות. ולמה? כי הרבה פעמים רוצים לנסות את האדם לראות איך הוא עומד באמונה. אבל כשאדם כבר קיבל על עצמו בצורה חזקה כל כך לרצות את הרצון של הקב"ה, אז כבר לא צריך לנסות אותו, כל מה שצריך לנסות את האדם, מתי שהדבר נמצא רק בכוח.

אברהם אבינו גם לפני עקדת יצחק כבר היה אצל בכוח לעמוד בניסיון של עקידת יצחק – שאם הקב"ה ינסה אותנו, הוא יעמוד בניסיון, אבל זה עדיין לא יצא אל הפועל, ואז כדי להוציא את